

Effektiv kredithantering i staten

förslag till en modell för ökad ekonomisk kontroll av statens långivning

Bilaga 2: Utelöpande lån hos statliga myndigheter per 1999-06-30

Som framgått av avsnitt 6 i förslaget till en modell för statens långivning fanns - vid sidan av CSNs studielån och Riksgäldskontorets utlåning till statliga myndigheter - utelöpande lån hos statliga myndigheter till ett belopp av 10,1 miljarder kronor vid halvårsskiftet 1999-06-30. Därav hänförde sig 3,9 miljarder kronor till program där ny långivning är möjlig medan 6,2 miljarder kronor var utlånade inom områden där nyutlåning inte längre tillåts.

I denna bilaga ges utförligare information om lånen, vilka förordningar som styr eller styrt långivningen och vilka myndigheter som svarar för hanteringen. I avsnitt 1 återfinns de områden där nya lån får ges i dag enligt författning eller särskilt regeringsbeslut och i avsnitt 2 de områden där nya lån inte längre får ges.

Därutöver finns lån som ställts ut av statliga myndigheter, t ex NUTEK, Boverket och Byggnadsnämnden, men där statliga stiftelser eller bolag, som Norrlandsfonden och Venantius, övertagit lånen.

1. Områden där nya lån i dag får lämnas enligt gällande förordningar

1.1 Närings- och teknikutvecklingsverket, NUTEK Näringspolitik samt teknisk forskning och utveckling (utgiftsområde 24).

Stöd ges enligt *förordningen (1995:1254) om statligt stöd till teknisk forskning, industriellt utvecklingsarbete och uppfinnarverksamhet* från två anslag inom utgiftsområde 24, nämligen *anslaget A2 Småföretagsutveckling* och *anslaget D1 Teknisk forskning och utveckling*.

För att främja teknisk forskning, industriellt utvecklingsarbete och uppfinnarverksamhet får NUTEK i mån av tillgång på medel lämna stöd i form av bidrag, *lån, garanti, projektförsäkring*, uppdrag, beställning, stipendier eller pris. Stödet får uppgå till högst vissa angivna andelar av bruttokostnaden. Till ett och samma företag får stöd uppgå till högst 100 000 euro under en följd av tre år. Stödet lämnas med de begränsningar som följer av EU-kommissionens meddelande om försumbart stöd.

För *lånen* ska lånetid och återbetalningsvillkor bestämmas med hänsyn till syftet med lånet, projektets risk, låntagarnas ekonomiska ställning och övriga omständigheter. För lån betalas ränta för viss tid och efter en räntesats som fastställs av NUTEK (i de flesta fall har NUTEK tagit en ränta på diskonto plus fyra procentenheter).

Om det bedöms lämpligt får stöd lämnas med villkor att mottagaren förbinder sig att betala royalty eller annan löpande avgift till stödgivaren. NUTEK får även utfästa sig att vid senare tidpunkt betala ut stöd för ett projekt (*projektförsäkring*). En avgift ska då betalas till NUTEK.

NUTEK får meddela ytterligare föreskrifter men några sådana har inte lämnats.

Under *anslaget A2 Småföretagsutveckling* fanns 73 miljoner kronor beviljade under 1999 för såddfinansiering. Influtna amorteringar och räntor ska numera sättas in på inkomsttitel och får således inte som tidigare användas för nyutlåning. För åren 1999-2001 ökas resurserna med 150 miljoner kronor.

Såddfinansiering avser det mycket tidiga skede i ett teknikbaserat affärsutvecklingsprojekt där i stort sett ingen annan finansiär är beredd att ta de mycket stora risker som är förknippade med stödkapital. På den statliga sidan är det främst Industrifonden och ALMI som har möjlighet att ta vid efter såddfinansieringen.

Stöd inom detta område ges till stor del som bidrag. Används lån vid såddfinansiering är det så gott som uteslutande i form av lån med villkorad återbetalningsskyldighet baserad på riskdelning i projektet. Villkorslån kan också ges i syfte att förstärka likviditeten eller förbättra soliditeten. Utöver lån med villkorlig återbetalningsskyldighet används stödformen kapital mot royalty. I villkoren för royalty åtar sig medelmottagaren att i stället för fast angivet belopp erlagga en tidsbegränsad ersättning baserad på de intäkter som genererats av stödet.

Under *anslaget D1 Teknisk forskning och utveckling* finns *anslagsposten Strategiska kunskapsområden för näringslivets utveckling* med drygt 620 miljoner kronor som disponerades av NUTEK under 1999. Enligt uppgift är det endast en mindre del av anslaget som används för lån (*villkorslån*).

Såddfinansiering beviljas av Finansieringsfunktionen inom NUTEKs avdelning Företagsfinansiering. Beredning kan också ske inom NUTEKs avdelningar Teknik resp Regioner och småföretag samt hos länsstyrelserna (inom regionalstödet).

Verksamheten första halvåret 1999 för såddfinansiering genom villkorslån, (belopp i tusen kronor)

Nyutlåning

25 991

Upplupen ränta	17 156
Återbetalning	-11 632
Betald ränta	- 3 412
Avskrivningar	- 7 208
Eftergifter	- 67 799
Omvandlingar (till royalty) - 2 901	
Förändring i reserverat	44 710

Utestående belopp 1999-06-30 för såddfinansiering genom villkorslån, (belopp i tusen kronor)

Total stock	Reserverat	Utestående fordran
729 420	- 663 542	65 868

Av den utestående volymen villkorslån förväntas bara en mindre del bli återbetald vilket visar bidragskaraktären i stödformen.

1.2 NUTEK, länsstyrelser och regionala självstyrelseorgan Regionala utvecklingslån och landsbygdslån (utgiftsområde 19)

1.2.1 Regionala utvecklingslån

Riksdagen har under 1998 beslutat att stödformen regionalt utvecklingslån ska upphöra fr o m 1999 och i stället ska kreditbehovet tillgodoses genom lån från Norrlandsfonden och ALMI.

Norrlandsfondens kapital har därför förstärkts genom ett kapitaltillskott på 280 miljoner kronor, dels genom att 80 miljoner kronor avräknats från de belopp Norrlandsfonden skulle inbetala för 1997 och 1998, dels genom att 200 miljoner kronor anslagits under 1999 under *anslaget A9 Kapitaltillskott till Stiftelsen Norrlandsfonden*.

Norrlandsfonden har förvärvat samtliga regionala utvecklingslån, både utbetalda och lån under utbetalning, för en köpeskilling som godkänts av regeringen. Någon avskrivning skedde inte i samband med försäljningen, utan Norrlandsfonden förhandlade fram en nedsatt köpeskilling.

Ränta på dessa lån uppgår enligt förordning till diskonto plus 4,25 procentenheter. Dröjsmålsränta utgår med ytterligare fyra procentenheter. Återbetalningstiden anpassades efter den ekonomiska livslängden på de tillgångar som anskaffades med lånedlen, dock högst 20 år, med lika stora avbetalningar.

1.2.2 Regionalpolitiskt företagsstöd

Stöd kan lämnas som regionalt utvecklingsbidrag enligt *förordningen (1990:642) om regionalpolitiskt företagsstöd* för att främja ekonomisk tillväxt och en samhällsekonomisk och i

övrigt lämplig lokalisering av näringslivet inom två stödområden och i vissa fall även utanför stödområdena.

För utgifter för investeringar i form av patent, licenser, marknadsföring, produktutveckling, utbildning och liknande kan regionalt utvecklingsbidrag även lämnas i form av *villkorsslån* på högst 50% av utgifterna. Ett villkorsslån ska löpa med samma räntesats som gäller för regionalt utvecklingslån. Stöd beviljas av länsstyrelserna eller, när det rör större belopp, av NUTEK.

Stöd till investmentbolag kan endast lämnas i form av *lån*. Regeringen beviljar lån och bestämmer lånevillkoren för varje enskilt fall.

Från och med budgetåret 1998 kan stöd också lämnas av länsstyrelserna och de regionala självstyrelseorganen enligt *förordningen (1995:1254) om statligt stöd till teknisk forskning, industriellt utvecklingsarbete och uppfinnarverksamhet* för s k såddfinansiering (se även avsnittet om NUTEKs stöd till småföretag ovan).

Utgifter för ovanstående stöd belastar *anslagen A1 Allmänna regionalpolitiska åtgärder* och *A11 Regionalpolitiska insatser* (anslaget A11 används endast för att finansiera åtaganden som gjorts t o m 1999 och som ska övertas av Norrlandsfonden). Anslagen disponeras av NUTEK, länsstyrelserna och regeringen.

1.2.3 Landsbygdslån

Enligt *förordningen (1994:577) om landsbygdsstöd och kommersiell service* kan stöd lämnas för att främja investeringar, ökad sysselsättning, tillväxt och service. Länsstyrelserna avgör dessa ärenden.

Landsbygdsstöd kan för vissa ändamål lämnas till privatägda företag, som bedriver verksamhet på marknadsmässiga villkor samt till samverkansorgan som landsbygdsbidrag eller *landsbygdslån* samt som bidrag till anställda i hemarbete.

Stöd kan lämnas i stödområden, glesbygdsområden eller landsbygdsområden och i vissa fall i tätorter som omfattas av EUs strukturfondsprogram.

Landsbygdslån får lämnas för utgifter till investeringar i byggnader, maskiner, båtar och produktutveckling m m enligt angivna specifikationer.

Stöd till kommersiell service kan lämnas för vissa angivna ändamål till kommuner och vissa näringsidkare i serviceglesa områden som *landsbygdslån* och som olika bidrag. Landsbygdslån kan lämnas till anskaffning av lokaler, varubuss, kompetenshöjande utbildningsinsatser och kostnader för utarbetande av åtgärdsprogram som syftar till höja lönsamheten enligt angivna specifikationer samt för anskaffning av varulager.

Landsbygdslån i samband med en investering får lämnas endast om upplåning inte bedöms kunna ske på den allmänna kreditmarknaden. Ett sådant lån ska återbetalas inom viss tid an-

passad till den ekonomiska livslängden på de tillgångar som anskaffas med lånemedlen. Plan för återbetalning fastställs av länsstyrelsen genom lika stora avbetalningar under högst 20 år.

Ränta ska betalas efter en räntesats som fastställs som referensränta för Sverige av EU-kommissionen. Vid dröjsmål ska en fyra procentenheter högre ränta tas ut.

Anslaget A2 Landsbygdslån disponeras av NUTEK för landsbygdslån som beviljas av länsstyrelserna och de regionala självstyrelseorganen. Anslaget beräknas till 110 miljoner kronor/år de närmaste budgetåren.

1.2.4 Lånevolymer

Verksamheten första halvåret 1999 för lokaliseringslån (belopp i tusen kronor)

Nyutlåning	44 329
Upplupen ränta	3 985
Återbetalning	- 9 395
Betald ränta	- 1 685
Avskrivningar	- 379 241
Eftergifter	- 6 620
Förändring i reserverat	118 141

Utestående lokaliseringslån 1999-06-30 (belopp i tusen kronor)

Total stock	Reserverat	Utestående fordran
179 023	- 132 854	46 169

1.2.5 Administration

Enheten Uppföljning och rekonstruktioner inom NUTEKs avdelning Företagsfinansiering ansvarar för uppföljningen av lämnade stöd. På näringsdepartementets uppdrag kontrolleras att näringslivet använder stöden enligt gällande regler. Enheten ska också aktivt samla information om pågående projekt samt besluta om återkrav eller eftergifter för företag som erhållit stöd.

1.3 Statens energimyndighet Energilån och lån till bistånd (utgiftsområde 21)

1.3.1 Energilån

Förordningen (1998:653) om statligt stöd till energiteknik är styrande för bidrag och långivning inom detta område. Stöd får uppgå till vissa angivna andelar av projektkostnaderna. Den lägsta projektkostnad som berättigar till stöd är 250 000 kronor. Innan Energimyndigheten beslutar om stöd som överstiger fem miljoner euro ska projektet anmälas till EU-kommissionen om kostnaderna överstiger 25 miljoner euro.

Ett låns löptid får inte vara längre än som behövs med hänsyn till syftet med lånet. Räntesatsen ska bestämmas med hänsyn till möjligheterna till annan finansiering men ska minst uppgå till gällande diskonto. Återbetalning kan helt eller delvis ersättas av royalty eller annan löpande avgift. De närmare villkoren bestäms med beaktande av projektets beräknade ekonomiska utfall och övriga omständigheter.

Energimyndigheten får meddela närmare föreskrifter om tidpunkt etc.

Energimyndigheten kan med stöd av denna förordning bevilja

- icke återbetalningspliktigt bidrag,
- lån med individuella återbetalningsvillkor för varje låntagare samt
- lån kopplat med särskilda royaltyvillkor, individuellt för varje projekt/bidragsmottagare

Energimyndighetens utlåning belastar *anslaget B5 Energiteknikstöd* för vilket 100 miljoner kronor per år beräknas för de närmaste åren och där huvuddelen används till bidrag.

Energimyndigheten bildades 1998-01-01 och övertog då från NUTEK totalt en ingående balans (=fordran) för villkorslån på 76,1 miljoner kronor, varav 66,6 miljoner kronor var gjorda reserveringar. Dessa lån har beviljats enligt tidigare gällande *förordning (1988:805) om statligt stöd ur Energiteknikfonden* resp *förordning (1987:819) om statligt stöd till energiforskning*.

Enligt årsbokslutet för 1998 uppgick nyutlåningen för villkorslån till 9,7 miljoner kronor under 1998. Enligt delårsrapporten per 1999-06-30 uppgick den totala lånestocken för villkorslån till 95,1 miljoner kronor, varav 85,4 miljoner kronor var gjorda reserveringar. Totalt fanns 30 villkorslån, varav fyra med royalty-villkor.

1.3.2 Baltikumlån

Energimyndigheten kan bevilja energilån till Baltikum och vissa länder i Östeuropa för att motverka utsläpp av klimatpåverkande gaser genom investeringar i effektivisering av produktion och distribution av energi, företrädesvis baserad på förnybara energikällor för uppvärmning.

Nya lån belastar *anslaget B7 Energipolitiskt motiverade insatser*. Äldre lån har tidigare belastat *anslaget E11 Åtgärder för att energieffektiviseringar m m i bl a Baltikum och Östeuropa*.

Lånen ges i första hand till kommuner, kommunala värmebolag och undantagsvis även privata företag i Baltikum för ombyggnad av värme pannor anknutna till kommunala värmenät. Som säkerhet för lånen finns mestadels kommunala garantier eller registrerade inteckningar/pant-

avtal, i ett fåtal fall även statliga garantier. I Ryssland gäller för samtliga lån garantier från lokala och regionala administrationer.

Lånen ges i svensk valuta till rörlig ränta utan påslag för kreditrisk och administration. Amortering och räntebetalning sker två gånger per år. I regel är lånens löptid tio år men med två års amorteringsfrihet. Vid försenade betalningar kan en dröjsmålsränta eller i vissa fall en straffränta påföras lånet.

När Energimyndigheten bildades 1998 övertog den från NUTEK en lånestock för Baltikumlån på 146,3 miljoner kronor.

Enligt delårsrapporten per 1999-06-30 uppgick den totala lånestocken för Baltikumlån till 193,1 miljoner kronor, varav 71,8 miljoner kronor var gjorda reserveringar. Totalt fanns 69 Baltikumlån. Därutöver fanns två låneöverenskommelser, där inga lånemedel ännu betalats ut.

1.3.3 Administration

Totalt administreras knappt 100 lån. Lånehanteringen sker dels inom berörda sakavdelningar vad gäller utarbetande av underlag för lånebeslut, uppläggning och registrering av resp låneärende, dels centralt inom ekonomienheten vad gäller avstämning och upprättande av erforderliga specifikationer för bokslut samt extern rapportering.

1.4. Kammarkollegiet Stöd till bokhandeln (utgiftsområde 17)

Lån för investeringar i bokhandeln kan ges för att upprätthålla fortsatt drift av en fullsorterad bokhandel på mindre eller medelstor ort. Stöd ges enligt *förordningen (1985:525) om statligt stöd till bokhandeln* och belastar *anslaget C4 Stöd till bokhandeln*. För 1999 uppgick anslaget till 9,8 miljoner kronor och för 2000 föreslås oförändrat belopp.

Kreditstöd kan lämnas i form av avskrivningslån och investeringslån. Prövningen sker av Bokbranschens finansieringsinstitut AB. På ett investeringslån utgår ränta på diskonto plus 4,25 procentenheter. Vid försenad betalning utgår en procentenhet högre ränta tills det förfallna beloppet betalats.

Amorteringar ska ske fyra gånger om året. Återbetalningstiden får vara högst tio år men kan, om särskilda skäl föreligger, medges upp till 20 år. Anstånd med avbetalning kan medges under sammanlagt högst fem år.

Lån för investeringar i bokhandeln uppgick 1999-06-30 till 7,0 miljoner kronor fördelade på 62 lån. Utöver dessa fanns 51 avskrivningslån till bokhandeln på 4,3 miljoner kronor.

1.5 Överstyrelsen för civil beredskap, ÖCB Beredskapslån (utgiftsområde 6)

ÖCB får enligt *förordningen (1982:517) om beredskapsersättning, beredskapslån och beredskapsgaranti* lämna beredskapslån. *Anslaget B2 Funktionen Försörjning med industrivaror* disponeras vid långivning. Några nya lån har inte ställts ut sedan budgetåret 1993/94 och några nya lån planeras för inte.

Utlåningen, som består av lån och förskott avseende beredskapsavtal, redovisades per 1999-06-30 till knappt 75 miljoner kronor. Själva lånen uppgick till fyra stycken på totalt 42,8 miljoner kronor, varav det längsta på 18,8 miljoner kronor löper till utgången av 2003. Lånen, som får ges i högst tio år, är räntefria.

1.6. Centrala Studiestödsnämnden (CSN) Hemutrustningslån för flyktingar och vissa andra utlänningar (utgiftsområde 15)

CSN svarar för beviljning, utbetalning och återbetalning av hemutrustningslån enligt bestämmelserna i *förordningen (1990:1361) om lån till hemutrustning för flyktingar och vissa andra utlänningar*. Kontaktpersoner vid Invandrarverkets förläggningar och vid kommunala flyktingförläggningar biträder CSN i lånehanteringen. Utlåningen belastar *anslaget B5 Hemutrustningslån*.

Under 1998 beviljades 5 965 ansökningar medan 412 avslogs. Nyutlåningen uppgick till 103 miljoner kronor, amorteringarna till 99 miljoner kronor och avskrivningarna till 36 miljoner kronor. Vid slutet av året uppgick lånestocken till 1 538 miljoner kronor, varav 198 miljoner kronor reserverats för framtida kreditförluster. Antalet låntagare var drygt 102 000. Räntan fastställs av regeringen och var drygt 9 %.

1.7 Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete, Sida Villkorslån och biståndskrediter (utgiftsområde 7)

Sida har två typer av lån där Sida agerar långivare, nämligen villkorslån och biståndskrediter.

Villkorslån används för de sk Start-Öst och Start-Syd-programmen samt för kreditinsatser inom ramen för näringsutveckling och kapitalmarknadsutveckling. Volymen på sammanlagt 113 miljoner kronor fördelade sig per 1999-06-30 enligt nedan:

Start Syd	4,2 miljoner kronor
Start Öst	2,1 miljoner kronor
Lån till SWEDFUND inom kapitalmarknadsprogrammet	59,2 miljoner kronor
Lån inom näringslivsprogrammet	47,6 miljoner kronor

Start Öst belastar *anslaget B1.1 Samarbete med Central- och Östeuropa, delpost 1 Kunskapsöverföring och ekonomiskt samarbete*.

Övrig utlåning belastar *anslaget A1.2 Bilateralt utvecklingssamarbete, delpost 5 Särskilda utvecklingsprogram, Näringslivsutveckling/Kontraktsfinansierat tekniskt samarbete/Internationella kurser*.

Biståndskrediter lämnas till stater för finansiering av infrastruktur och lämnas normalt med en förmånlighetsgrad på 80%. Krediterna finansieras över *anslaget A1.2 Bilateralt utvecklingssamarbete, delpost 6 Krediter för utveckling*. Utestående kreditvolym per 1999-06-30 uppgick till ca 173 miljoner kronor.

Därutöver arbetar Sida med sk U-krediter som marknadsfinansieras där Sida från anslag bidrar med den subventionerade komponenten samt garanterar krediterna via Exportkreditnämnden (EKN). U-krediterna uppgår till ca 8,5 miljarder kronor.

1.8. Statens järnvägar, SJ

SJ redovisade 1998-12-31 fordringar på koncernföretag på 866 miljoner kronor (därav som omsättningstillgångar 816 miljoner kronor). I och med att en stor del av fordringarna är korta varierar utlåningen mycket och uppgick vid slutet av de två föregående åren till 252 resp 1 480 miljoner kronor. Något lån har varit utställt i annan valuta än svenska kronor. Räntorna uppges vara marknadsmässiga.

1.9. Affärsverket svenska kraftnät

Polen-länkens investeringar genomförs av det av Svenska kraftnät delägda dotterbolaget Swe-Pol-Link. Förutom genom ett statligt garanterat lån på 1 miljard kronor planeras investeringarna bli finansierade genom delägarlån där Svenska kraftnäts andel beräknas till ca 500 miljoner kronor. Utlåningen beräknas ske under år 2000.

2. Lån inom områden där nya lån inte kan ställas ut i dag

2.1 Kammarkollegiet

Kammarkollegiet administrerar ett antal näringslån, som ställts ut i olika sammanhang. Någon nyutlåning förekommer inte inom dessa områden. Vidare administrerar Kammarkollegiet ett antal övriga lån avsedda att återbetalas samt ett antal lån som inte tas upp som tillgångar i balansräkningen.

Kammarkollegiet gjorde senast en genomgång av lånen per 1999-06-30. Inga lån värdereglerades då.

Låneutbetalningarna har skett från anslag och räntebetalningar och amorteringar förs till inkomstitlar.

Lånestocken per 1999-06-30 på drygt 904 miljoner kronor hade följande sammansättning (tusen kronor):

<i>Näringslån</i>	
Vattenkraftslån	307
Fiskberedningslån	607
Skogsväglån	11
Lån till dagspressen	265
Stödlån	666 000
<i>Summa näringslån</i>	<i>667 190</i>
<i>Fiskerilån</i>	<i>128 701</i>
<i>Övriga lån</i>	
Lån till bygnadsarbeten vid folk- högskolor	253
Lån till anordnande av barnstugor	7 838
Lån till sjukhem	5 377
Lån till avgifter för bostadsrätt	568
Stödlån	1 250
<i>Summa övriga lån</i>	<i>15 286</i>
<i>Lån som ej är med i balansräkningen</i>	
Lån till specialstålindustrin	73 117
Stödlån energi	10 686
Övriga stödlån	9 660
<i>Summa lån ej med i balansräkningen</i>	<i>93 463</i>

Näringslån

Av vattenkraftslånen, som beviljats enligt kungörelsen (1919:787, senast ändrad 1982:158) med allmänna bestämmelser för lån från vattenkraftsfonden, återstår tre stycken och de förfaller till betalning 2000, 2001 och 2007 (vid det senare tillfället det största av lånen på 275 tusen kronor). Räntan är 9,25%, 4% resp 5 %.

De två återstående fiskberedningslånen, beviljade enligt förordningen (1985:439) om statligt stöd till yrkesfisket, m m. (upphävd 1993:382), löper med 5% ränta. De ska vara färdigamorterade 2001 resp 2003.

Skogsväglånen sköts av Skogsvårdsstyrelserna i Stockholm och Uppsala som tar in räntor och amorteringar och skickar dessa belopp till Kammarkollegiet för vidare befordran till inkomstitlar. Kammarkollegiet fungerar bara som mellanhand.

Lån till dagspressen beviljades enligt *presstödsförordningen (1990:524)*. Endast ett lån återstår. Räntan är 7% och lånet förfaller till inlösen 2000.

Stödlånen bland näringslånen uppgick till 666 miljoner kronor fördelade på fyra lån.

Vid bolagiseringen övertog *Posten AB* postverkets lån på 411 miljoner kronor från staten. Lånet förfaller till betalning i sin helhet 1999-12-31. Räntan fastställs varje halvår till vid föregående halvår senast fastställda statslåneränta och är 4,14%.

Två lån har ställts ut till *SSAB* på 195 resp 35 miljoner kronor för investeringsändamål enligt regeringsbeslut 1979-06-28. Lånen amorteras med 32,5 resp 5 miljoner kronor per år. Slutbetalning sker vid utgången av 2004 resp 2005. Räntan är 5%.

Dessutom har *Sydgas AB* fått ett lån på 25 miljoner kronor enligt regeringsbeslut 1983-12-22. Lånet, som är räntefritt, ska återbetalas 2005-10-01.

Fiskerilån

Fiskerilånen hanteras av länsstyrelserna som tar in räntor och amorteringar och skickar dessa belopp till Kammarkollegiet för inbetalning till inkomstitlar. Kammarkollegiet fungerar således bara som mellanhand.

De längsta lånen löper till 2016. Ränta utgår med två tredjedelar av riksbankens diskonto. Antalet utelöpande lån är ca 500. Per 1999-06-30 uppgick utestående lånebelopp enligt Kammarkollegiet till 128,7 miljoner kronor medan länsstyrelserna redovisar ett något avvikande belopp.

Övriga lån

Av lån till byggnadsarbeten vid *folkhögskolor* återstod ett lån med 6,25% i ränta och slutamortering 2010.

Lån till anordnande av barnstugor och *lån till sjukhem* har huvudsakligen getts till kommuner och landsting. Antalet utelöpande lån är 361 resp 26 stycken. De löper med 7% i ränta och förfaller under tiden fram till 2009 resp 2002.

De 17 lånen till *avgifter för bostadsrätt* har getts till flyktingar för inköp av bostadsrätt i mitten av 80-talet. De löper utan ränta och har bostadsrätten som säkerhet. De har knappast bevakats under senare år.

Tre *övriga stödlån* har getts till en diakonigård. De löper med ränta på 4,5-5% och ett av lånen ska amorteras 2000.

Lån som ej är med i balansräkningen

Lånen till specialstålindustrin är fyra stycken och gavs i slutet av 70-talet. Amorteringar gjordes fram t o m 1984-88 och har därefter upphört. Sannolikt var det inte meningen att lånen skulle återbetalas fullt ut.

Ett *stödlån energi* finns kvar. Avskrivning av lånet har medgetts av regeringen några gånger, senast 1996 med 316 000 kronor. Det är oklart hur detta lån ska hanteras i framtiden.

Av *övriga stödlån* finns 14 kvar. De har getts främst till studentkårer och olika stiftelser under 60-talet. Lånen är räntefria och de flesta saknar fastställd förfallodag.

Regressfordringar

Utöver lånen finns nio *regressfordringar* på 177 000 kronor från *infriade garantilån* till stats-tjänstemäns bostadsanskaffningslån. De har legat i träda och sannolikt är några fordringar pre-skriberade. Fordringarna finns numera även registrerade i Riksgäldskontorets register över regressfordringar från infriade garantilån.

2.2 Länsstyrelserna

Länsstyrelserna har under årens lopp utfärdat lantbrukslån, fiskerilån samt olika slags gles-bygdslån.

2.2.1 Lantbrukslån

Några nya lån ges inte inom lantbruksområdet men det fanns 1999-06-30 en utestående stock på 61 miljoner kronor som ställts ut av länsstyrelsernas lantbruksenheter och deras föregångare lantbruksnämnderna.

Etableringsstöd

Enligt *förordningen (1982:702) om etableringsstöd till vissa jordbrukare*, m m kunde lån lämnas i form av etableringsstöd resp tillfälligt räntestöd.

Etableringsstöd till den som började ägna sig åt jordbruk och därvid förvärvade eller arrenderade ett jordbruksföretag beviljades under budgetåren 1982/83-84/85 till ca 1 750 nystartande lantbrukare. Ett årligt stöd betalades ut under åtta år. Totalt utbetalades ca 170 miljoner kronor, varav ca 90 miljoner kronor skulle återbetalas enligt följande plan. Efter det åttonde året avskrevs den del av etableringsstödet som avsåg inventarier och driftskapital medan den del som avsåg fastighetsförvärvet förföll till omedelbar betalning vid utgången av det tionde året.

Slutamortering skulle ägt rum 1998 men det fanns 1999-06-30 en återstående stock på 52 lån på totalt 4,8 miljoner kronor som får betraktas som osäkra fordringar.

Tillfälligt räntestöd

Tillfälligt räntestöd utbetalades under åren 1981-85 med totalt 220 miljoner kronor till ca 2 000 låntagare. Lån på högst 5 000 kronor skrevs av omedelbart. För övriga lån gjordes avskrivning 1990-12-31 med ca 50%. Fram till tidpunkten för avskrivningen var lånen ränte- och amorteringsfria. Återstående del av lånen ska återbetalas inom tio år och löper då med ränta som motsvarar bottenlåneräntan för bunden fastighetskredit. Per 1999-06-30 uppgick den utestående lånevolymen till 16,7 miljoner kronor fördelad på 984 lån. Slutbetalning ska ske år 2000.

Lån med uppskjuten ränta (LUR-lån)

Enligt en nu upphävd paragraf i *förordningen (1978:250) om jordbrukets rationalisering* kunde lån ges med uppskjuten ränta (LUR-lån), där räntan fastställdes i femårsperioder. Regeringen har 1990 avslagit en framställan från Lantbrukarnas Riksförbund, LRF, om avskrivning av lånen.

Per 1999-06-30 uppgick den utestående lånevolymen till 2,9 miljoner kronor fördelad på 21 lån. Lånen amorteras fram till år 2007.

Lån till särskilt skuldtungda jordbruksföretag

Enligt *förordningen (1985:673) om stöd till särskilt skuldtungda jordbruksföretag* lämnades stöd till dem som under 1975-80 startade jordbruksföretag eller gjorde stora investeringar i fast egendom som var avsedd för jordbruksdrift och där företaget inte förmådde att bära sina egna kapitalkostnader. Stödet lämnades i form av lån som är ränte- och amorteringsfria till dess företaget har förutsättningar att bära kostnaderna för lånet. Lånen fick lämnas med 100 000 - 750 000 kronor och prövades av Lantbruksstyrelsen efter yttrande av lantbruksnämnderna. Dessa lån kallades även villkorslån och huvuddelen av dem gavs i de sju nordligaste länen. Jordbruksverket prövar när lånen ska börja löpa med ränta.

Även för dessa lån avslog regeringen LRFs framställan om avskrivning. Lantbruksstyrelsen/Jordbruksverket har vid några tillfällen gett länsstyrelserna i uppdrag att utreda om låntagarna hade förutsättningar att bära kostnaderna för lånen. Länsstyrelserna fick besluta om lånen skulle sägas upp till betalning eller fortsätta att ligga ränte- och amorteringsfria med omprövning varje år.

Jordbruksverket skrev 1995-03-02 till regeringen och föreslog att lånen skulle återbetalas senast 1995-06-30 eftersom det med tanke på den stora räntesubventionen skulle vara stötande att efterge dem. Jordbruksverket föreslog också att statlig lånegaranti skulle kunna ges i de fall banklån togs för att kunna inlösa villkorslånet. För företag på obestånd kunde rekonstruktion genom ackord eller eftergift vara tänkbart liksom avveckling. Regeringen har inte svarat på

skrivelsen. I cirkulärskrivelse 1995-11-08 uppmanade Jordbruksverket länsstyrelserna att se till att preskriptionsavbrott gjordes så att lånen inte preskriberades.

Per 1999-06-30 uppgick den utestående lånevolymen till 28,7 miljoner kronor fördelad på 89 lån.

Övriga lantbrukslån

Länsstyrelserna redovisar dessutom *övriga lantbrukslån* till ett belopp av 8 miljoner kronor fördelat på 9 lån.

2.2.2 Fiskerilån

Se Kammarkollegiet ovan.

2.2.3 Regionala utvecklingslån, lokaliseringslån och glesbygdslån

Länsstyrelsernas utlåning enligt *förordningen (1990:642) om regionalpolitiskt företagsstöd* och *förordningen (1994:577) om landsbygdsstöd och kommersiell service (ändrad 1995:358, 1996:813)* har tidigare belastat *anslaget A2 Regionala utvecklingslån* och belastar nu *anslaget A2 Landsbygdslån*. Lånen registreras i NUTEKs databas STINS och det är NUTEK som administrerar dessa lån (se avsnittet om NUTEK ovan).

Länsstyrelserna har tidigare beviljat lån enligt i dag upphävda förordningar om glesbygdssöd. Per 1999-06-30 uppgick den utestående lånevolymen för dessa lån till 5 miljoner kronor fördelad på 55 lån och de amorteras fram till 2010.

2.3. Riksförsäkringsverket

Riksförsäkringsverket redovisar per 1999-06-30 förutom utlåning till kommuner och landsting (kommunlån på 34 miljoner kronor och förlagslån på 56 miljoner kronor) även inteckningslån på 14 miljoner kronor. Låntagare är dotterbolaget AB Kurortsverksamhet (Riksförsäkringsverkets sjukhem).

2.4. Fortifikationsverket

Fortifikationsverket redovisar äldre energisparlån till fyra kommunala energiverk på tillsammans 4,26 miljoner kronor. De två minsta lånen förfaller till inlösen under 2000 medan de två andra lånen på tillsammans 3,5 miljoner kronor har löptider fram till 2015.

2.5. Riksgäldskontoret

Riksgäldskontoret har fem lån utställda till två låntagare.

För byggandet av Arlandabanan har Riksgäldskontoret lånat ut 1 miljard kronor till det av järnvägsbyggets entreprenörer ägda bolaget A-train AB. Beloppet fördelar sig på fem lån med olika räntebindingstider, men samtliga med förfall under år 2014. Det utlånade beloppet är inte utbetalt från anslag, utan har lånats upp på marknaden av Riksgäldskontoret. Räntan motsvarar Riksgäldskontorets upplåningskostnad och betalas av Banverket, som belastar *anslaget A 4 Banhållning* inom utgiftsområde 22.

Låneavtalet med A-train ger staten rätt till vinstdelning efter det att övriga lån är betalda och viss utdelning skett till ägarna, vilket beräknas ske år 2014. Lånet löper således inte med ränta inkl kreditriskpåslag, vilket innebär att lånet inte är finansiellt balanserat.

För byggandet av de svenska anslutningsförbindelserna till Öresundsbron har det statliga bolaget SVEDAB rätt att av Riksgäldskontoret låna 2 340 miljoner kronor jämte kapitalkostnader. Lånebeloppet var 2 620 miljoner kronor per 1999-06-30. Inte heller detta lån är utbetalt från anslag, utan har lånats upp på marknaden av Riksgäldskontoret. Även här motsvarar räntan Riksgäldskontorets upplåningskostnad utan påslag för kreditrisk.

Riksdagen har även beslutat att Riksgäldskontoret ska låna ut 1 795 miljoner kronor jämte kapitalkostnader för Citytunneln i Malmö. Återbetalning ska ske genom avgiftsintäkterna från trafiken över Öresundsbron.

För Haninge Holding fanns under 1999 ett lån på 300 miljoner kronor med möjlighet till ytterligare ett lån på 300 miljoner kronor. Detta lån har lösts vid årsskiftet 1999/2000.

Förluster på Riksgäldskontorets utlåning med kreditrisk belastar *anslaget A14 Garantiverksamheten* (utgiftsområde 2). Om inte lånet till SVEDAB återbetalas har Riksgäldskontoret rätt att belasta *anslag hos Ban- och Vägverken*.

2.6. Lån till Saab och Volvo Flygmotor

Två villkorlån har ställts ut till Saab AB och två till Volvo Flygmotor (*prop 1979/80:13, prop 1979/80:115 och prop 1989/90:51*) som stöd till utvecklingen av de civila planen Saab 340 och Saab 2000. Utbetalningarna gjordes av Kammarkollegiet från särskilda anslag.

Det första lånet till Flygmotor på 138 miljoner kronor anvisades på tilläggsbudget för budgetåret 1979/80. Budgetåret 1980/81 beviljades ytterligare ett lån till Flygmotor på 160 miljoner kronor och ett lån på 350 miljoner kronor till Saab. Det andra lånet till Saab på 1 126 miljoner

kronor beviljades budgetåret 1989/90. Återbetalningen av lånen skulle utgå i form av royalty enligt särskilda villkor.

Lånen till Volvo Flygmotor

Riksdagen bemyndigade 1981 regeringen att överlåta rättigheter och skyldigheter avseende avtalen med Volvo Flygmotor till Industrifonden. Riksdagen beslöt också att medel som beviljats för det första lånet fick användas till andra flygmotorprojekt än vad som var avsett från början.

I samband med att Industrifonden engagerat sig i nya avtal avseende finansiering av nya flygmotorprojekt har betalningseftergift getts till Volvo Flygmotor på 174,5 miljoner kronor. Av det totala lånebeloppet på 298 miljoner kronor för de två ursprungliga lånen har 123,5 miljoner kronor återbetalats till Industrifonden.

Lånen till Saab

Beträffande det första lånet till Saab på 350 miljoner kronor för Saab 340-projektet beslöt regeringen 1985, efter riksdagens bemyndigande, att Industrifonden skulle inträda i statens ställe i avtalet med Saab, samt att Industrifonden till statskassan skulle inleverera 99% av gjorda återbetalningar på lånet. Industrifonden har hittills redovisat återbetalning av 6 miljoner kronor till staten.

För det andra Saab-lånet (till Saab 2000-projektet) har någon återbetalning ännu ej skett.

I slutet av 1997 beslöt Saab att tillverkningen av de båda flygplanen 340 och 2000 skulle upphöra. Som en följd därav träffades ett tilläggsavtal mellan bolaget, staten och Industrifonden att statens och Industrifondens rätt till återbetalning av lånen i form av royalty på försålda flygplan skulle ersättas av rättigheter till 25% av det ackumulerade resultatet av den sk eftermarknadsverksamheten (service och reservdelar) för de båda flygplanstyperna från slutet av 1999.

Slutreglering av royalty på försålda Saab 2000-flygplan kommer att ske när bolagets redovisning för 1999 föreligger och har analyserats.